СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 73. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 28-го березня 1936. — VOL. XLIV. No. 73. Jersey City, N. J., Saturday, March 28, 1936. THREE CENTS

УКРАЇНЦІ В ҐВИЛИНҐ ЖЕРТВАМИ ПОВЕНІ

ҐВИЛИНҐ (Вест Верджінія). — Нашу околицю навістила дня 18-го цього місяця велика повінь. Місто залляли води ріки Огайо. Вода піднеслася 20 стіп понад звичайний стан і плила зі скорістю 40 миль на годину.

Сотки людей потратили доми. 17 людей є втоплених.

Найбільше потерпіли українці, що живуть усі на полудневій і східній частині міста. Ми стратили все, що мали, всі прилади до життя, хатну обстанову, одіння. Кождий утікав з родиною в тому, що мав на собі, щоб тільки вратувати життя.

Потерпіли й наші орґанізації. Відділ У. Н. Союза ч. 56. стратив братську шафу, ленти й прапори. Братські книжки, печатки й друки зложені в залізній касі, в секретаря. Українська церква, мальована п. Захарчуком, теж знищена водою.

Води вже уступають, лишаючи за собою кілька стіп глибоке болото. Хліб доставляють з інших місцевостей. Фабрики понищені. Нема топлива. Води не вільно вживати. Починають ширитись пошести.

Зближається Великдень, а українські діти босі й голі. — **Михайло Дуткевич,** секр. 56. від. У. Н. С.

КОНҐРЕС ПОЧИНАЄ ДУМАТИ ПРО „КОНТРОЛЮ" ПОВЕНІ.

ВАШИНҐТОН. — У конґресі починають уже думати про те, як набудуче не допустити до нових повеней, та не дати повеням зробити стільки шкоди.

Сенатор Дейвис вніс у конґресі законопроєкт, що дає урядові право видати 50 міліонів долярів на відбудову домів і їх обстанов, знищених повінню. Законопроєкт сенатора Овертона уповажняє уряд видати 252 міліони долярів у полудневій частині долини ріки Місісіпі. Сенатор Робинсон домагається, щоб уряд не думав тепер про будучність, але брався до ратування жертв теперішньої повени.

Сенатор Норис вернувся до плянів про будуччину й доказував, що уряд може виставити в ріжних околицях греблі, що матимуть силу вдержати повінь.

КОПОТОВА БУРЯ ЛЕТИТЬ НА СХІД.

ЕНИД (Оклагома). — Копотова буря завернулася з вітром і летить тепер на схід. У північній частині Канзасу впав сніг і здержав поступ копоту на полудне. В Арізоні настали морози, що шкодять яблуням, бросквиням і грушам.

Великі копотові хмари навістили стейт Вашинґтон. У місті Вала Вала мешканці позасвічували в домах світла в саме полудне. Світяться теж світла цілий день у містах Ламар та Спрінґфілд, у стейті Колорадо. Через копотові хмари треба було перервати повітряну комунікацію.

ВЕЛИКА ПОВІТРЯНА КАТАСТРОФА.

МЕКСИКО. — Яких 40 миль звідсіля розбився пасажирський літак, що летів до столиці Ґватемалі.

Підчас катастрофи згинули 14 осіб. Між ними було 10 европейців. Між іншими згинув князь Шамбурґ-Ліппе та його жінка, німецький барон фон Штібер, мадяр фон Роґенці та австрієць Адольф Іґлер.

Князь Шавмбурґ-Ліппе правив свого часу в німецькім князівстві того імени, котре перестало існувати підчас революції в 1918-тім році, зіллявшися з німецькою републикою.

ДОВКОЛА СПРАВ ГАВПТМАНА.

НЮ ЙОРК. — Ґубернатор стейту Ню Джерзі, Гаролд Гофмен, приїхав до колишнього мешкання Бруна Гавптмана в нюйорській дільниці Бронкс, оглядав його 5 годин, а, вернувшись домів, видав публичну заяву, що, мовляв, він сумнівається, чи драбину, по котрій викрадено дитину Линдберґа, зроблено з дощок у домі Гавптмана.

Ця заява викликала сильне обурення державного прокуратора.

КАТОЛИКИ ЗА ДОПОМОГУ МУРИНАМ.

НЮ ЙОРК. — Католицький клюб „Нотр Дейм Стоді Клоб" видав на своїх зборах публичний заклик до всіх католицьких орґанізацій у краю помагати муринам Америки добитися суспільної справедливости.

ЗВІДКИ ВЗЯВСЯ ПЕРСТЕНЬ У СЕРЦІ ДИТИНИ?

ШІКАҐО. — Цілий медичний світ зацікавлений донесенням одного лондонського кореспондента до журналу „Американського Медичного Союзу", що в серці одної померлої дитини знайдено перстень. Дитина вродилася нормальна під кождим оглядом, але померла до кількох годин по вродженню без ніякої видимої причини. Автопсія тіла принесла сензаційне відкриття.

ПОСАДНИК НЮ ЙОРКУ ПРОГОЛОШУЄ ТИЖДЕНЬ МУЗИКИ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія проголосив, що наступного понеділка в місті почнеться „тиждень музичних свят", присвячений американській музиці.

БРАЗИЛІЙСЬКІ ПРОДУКТИ ДЛЯ ІТАЛІЇ.

З Порто Алеґре доносять, що останніми часами вислано з ріограндеиських портів до Італії 3,100 мішків фасолі і 5,800 мішків сочевиці. Продукти ці призначені для італійської армії.

Коли взяти під увагу, що це перший транспорт хліборобських продуктів, та що їх експорт буде продовжатись, то можна бути приготованим на підвишку цін бразилійської фасолі. Кольоністи повинні зробити тепер добрий інтерес.

КУПУЮТЬ НАДВИШКУ ПРОДУКЦІЇ КАВИ.

Бразилія призначує що року певну скількість кави на знищення. Національний Департамент Кави доносить, що буде знищено біжучого року в Бразилії 4 міліони мішків кави. Названа інституція закупить таку скількість від плянтаторів по ріжних цінах, залежно від її якости, а заплатить дуже поважну суму, бо аж 238,000 контів.

ГАРНИЙ ПОЧИН.

Дирекція поліції в Буенос Айрес подала до прилюдного відома розпорядження, видане до цукорень, шинків, каварень, чаєвих сальонів. Розпорядження забороняє продавати алькогольні напитки паннам і неповнолітнім до 18 років, хочби вони були в товаристві старших. За переступлення цього розпорядження директори тих заведень будуть карані гривною 50—100 пезів, або 15—30 днів арешту.

ЧЕРЕЗ НЕЩАСНУ ГОРІЛКУ.

Арсеній Краснов і його син Іван, росіяни, що мешкають у Вілля Пруденте (Бразилія) мали традиційний звичай запиватися. Коли впилися, зчиняли в домі таку бучу й галабурду, що жінка втікала до сусідів і там перебувала, поки двом подвижникам горілка не вишуміла з голови. Тоді оба поводилися пристойно і чесно. Одного разу тато і син попились і зчинили бучу з криками й бійкою. Жінка втекла; все точно відбулося, як приписував звичай. Тільки цього разу син Іван вхопив молот (батько був муляр) і розпанахав голову батька. Батько помер, а син утік. Жінка довго не знала, що сталося, аж після довшого часу, почувши стогін, прибігла і знайшла чоловіка неживого. Поліція шукає душогуба.

ЯК ОБМАНЦІ „ГРАЛИ НА ЛЬОТЕРІЇ".

В Варшаві почався сензаційний процес проти 13 льотерійних обманців. Усі вони разом були знаменито зорганізовані. Деякі з них дижурували підчас тягнень державної льотерії, а їх спільники, своєчасно повідомлені про виграні, купували відповідні льоси в колектурах. Обманці здобули своїми махінаціями чотири великі вигрaні. До свого гурта хотіли обманці втягнути одну сиріткy, що брала участь у льосуванні. Йшло їм про те, щоб сирітка підчас тягнення витягнула число не з кола, але з кишені свого фартушка. Обманців зловили в хвилині, як два з них купували дві чвертки льосів, на яких упала вигрaна 100,000 зл.

ЗЇЗД СОВЄТСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ.

В Мінську відбулися наради союзу совєтських письменників, що торкалися ріжних проблем совєтської літератури. Рішено м. ін. скликати з початком 1937 р. всесоюзну конференцію совєтських поетів і видати в 20-ліття жовтневої революції тритомовий збірник поезії народів, що входять у склад совєтського союзу.

СТРУЇЛА І ЗБОЖЕВОЛІЛА.

В Мінас (Бразилія) кухарка в домі нотара Болівара, що опікувалася його донечкою Марією Рітою, через помилку замісць соли всипала до їжі жручої соди. Донечка серед великих болів сконала у шпиталі. Служниця, коли її поліція взяла на допит, збожеволіла.

РУМУНІЯ ВИСЕЛЮЄ ФАБРИЧНИХ РОБІТНИКІВ-ЧУЖИНЦІВ.

Румунський уряд ухвалив розпорядок, на основі якого впродовж двох літ будуть звільнені всі робітники-чужинці, що працюють у румунських фабриках, а на їх місце приймуть безробітних румунів.

ЗГОРІЛО 35 ОСІБ.

У Вальпарайсо (Чілі) згоріли будинки фільмового товариства „Яльо Хілена". Жертвою пожежі впало 35 осіб, що погибли у вогні. Крім того кількадесять осіб попеклися. Шкоду обчисляють на 3 міліони пезос.

19 ЛІТ НОСИВ КУЛЮ В КАРКУ.

19 літ носив кулю в своїм карку Іван Іваницький в Торонто і не знав про це, хоч догадався скоро, де і коли вона йому там дісталася, скоро лише її знайдено. А знайшов її навіть не лікар, а звичайний голяр, барбер. Іваницький, якому тепер 38 літ, зайшов недавно до голяра. Цей підчас своєї роботи заінтересувався ґулею на карку Іваницького. Зачав її натискати і почув, що там є щось тверде, як камінь, або кусень заліза. Зачав з Іваницьким розмову про це і довідався, що в 1917 р. він був ранений як австрійський вояк на італійськім фронті. Коло нього була трісла куля і прилогомшила його. Отямився в шпиталі і чув біль у карку, але приписував це потовченню і тому не позволив лікарям, щоб різали йому карк. З часом біль уступив, його випущено з шпиталю і вислано на фронт. А там попав у полон і перебув в Італії 2 роки, поки дістався до дому, до села в повіті Ліськo в Галичині. Там ще ховався по лісах довший час, щоб не взяли його поляки до військової служби. В 1925 році приїхав до Канади і спинився в Торонто, де робить принагідні роботи.

По ромові з голярем Іваницький зайшов зі своєю ґулею до д-ра М. Буряка. Цей оглянув ґулю і переконався, що там справді є куля. Іваницький казав її вибрати і д-р Буряк добув кулю, навіть не кладучи Іваницького на ліжко і вживаючи тільки льокального анестетику. Наступного дня Іваницький шукав уже роботи.

БРАЗИЛІЙСЬКІ ЖІНКИ — ДИПЛЬОМАТКАМИ.

Недавно іменовано в Ріо де Жанейро дві жінки консулями. Одна з них була вже довший час на службі міністерства закордонних справ, входила в склад бразилійської делеґації на роззбройну конференцію в Женеві та кілька літ працювала в женевському бразилійському консуляті.

Отже еманципація бразилійського жіноцтва поступає вперед.

СТАХАНІВСЬКЕ ПЛЕКАННЯ ХУДОБИ.

В Москві відбулася конференція в справі „стахановського плекання худоби". У звіті з конференції „Правда" стверджує, що без огляду на поважні осяги деяких т. зв. передових колхозів загальний стан плекання худоби в СССР не вдоволяє уряду й партію. Найгірше представляється справа з плеканням коней та овець. Совєтське село відчуває недостачу ветеринарів. Убій худоби відбувається в більших розмірах, ніж на це позволяє совєтський закон і часто вбивають худобу расову. Сталін заявив, що вбивання расової худоби буде вважатися злочином.

ТЕНК НА УСЛУГАХ НАУКИ.

Незабаром має виїхати до Бразилії експедиція швайцарських учених, що має за ціль прослідити дикі та незнані ще досі бразилійські околиці. Експедиція матиме з собою тенк, яким переїжджатиме через бразилійські джунґлі. Цей тенк тепер щойно будують у Борґен, у Швайцарії. У вежі тенку буде вміщений кіноматоґрафічний апарат. Тенк буде відповідно збудований, щоб міг їздити по важких бразилійських лісових теренах. Члени експедиції матимуть у цім тенку знамените схоронище перед нападом диких звірят.

КРАДІЖ ОБРАЗІВ.

З вистави образів, уладженої в музеї Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові, вкрадено чотири образи Ол. Новаківського, що представляли загальну вартість 2,500 зл. Крім того пропав архитектонічний модель церкви св. Петра і Павла.

ВКРАЛИ ПОЛОВИНУ МОСТА.

В Желязовій Волі під Сохачовом (Польща) сталася неабияка сензація. Впродовж одної ночі злодії розібрали залізничий дерев'яний міст і більшу половину матеріялу вивезли. Поліція знайшла частину цього матеріялу у селянина Станислава Оземблевського, якого й арештувала.

ВБИВСТВО.

В Тенятиськах, біля Любичі Королівської (Равщина), невідомий справник застрілив 30-літнього селянина Миколу Панову в хвилині, коли він був у кооперативі. Було це коло 9. год. вечора. Панова стояв коло вікна. Вбивник цільним стрілом з кріса відобрав йому життя. Догадуються, що причиною вбивства були особисті порахунки.

КАРА СМЕРТИ.

В Москві засудили цими днями на смерть міжнародного злодія, спеца від розбивання кас, Петріна, що його арештували в Москві в груднi м. р.

ПОЛЯКИ МІЖ СОБОЮ ПРО УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ

ЛЬВІВ. — В польській пресі появляється щораз більше голосів у справі замирення українців з поляками. Зайвим додавати, що більша часть тих голосів зраджує цілковитий анальфабетизм в українських справах. І то такий, що вже знайшлося кілька осіб на 16 міліонів поляків, що не можуть стерпіти польської неграмотности і зачинають з нею на ріжні лади боротись. А роблять це тому, що є переконані, що незнання українських справ шкодить більше Польщі ніж українцям. І тому з патріотичного польського обовязку беруться призвичаювати польську суспільність до глибшої застанови над українською справою. Найновішу притоку до цього дала україножерна стаття польського дідича на українських землях, ґрафа Станислава Красіцького.

Як є з українською кооперацією?

Ґраф Красіцький вдарив на сполох, що українська кооперація розвинулася дуже високо, і то завдяки допомогам польського уряду та субсидіям польських банків. Поляк М. Прушинський відповідає, що він цю справу провірив і стверджує:

Українська кооперація розвивається завдяки ініціятиві самих українців. Польське міністерство хліборобства, яке дає грошеву поміч польським кооперативам, не дало українським кооперативам ані одного цента. І то навіть тепер — по польсько-українській угоді. „Сільський Господар", український відповідник „Малопольского Товаржиства Рольнічого" дістав у 1935—36 р. субсидії пять разів менше ніж Малопольске Товариство. А кредити, здобуті українцями в Банку Рольнім, були 1935 р. девять разів менші від тих, які дістала польська кооперація того самого терену.

А як з парцеляцією?

Ґраф Красіцький нарікає на уряд, що не старається припинити, щоб українці не купували землі при парцеляціях польських дворів. Прушинський відповідає, що це сором писати таке в тих польських ґазетах, які писали про пруську гакату, про Вжесню, віз Држимали, як теж протестували проти заряджень царської влади з муравєвської доби, що обмежували набування землі поляками на Україні й Білорусі. Навіть цар Микола II. зніс такі обмеження в 1905 р. А тепер, пише Прушинський, польський ґраф, нащадок роду з лицарськими традиціями, пропаґує таку політику, яка всюди скрахувала і за яку треба перед світом паленіти з сорому, бо виходить, що „український селянин працює тут від 400 літ і в поті чола побільшає маєток ґр. Красіцького, а потім у заплату за це не мав би права купити кусника землі, бо її дадуть кольоністові з заходу, бо він українець, бо він гад, він греко-католик".

Що з угодою?

М. Ґриф Чайковський доказує, що Австрія здобула собі вірність поляків, але вона за ту вірність щедро їх обдарувала. Ті, що проповідували угоду з Віднем, завжди приїжджали з Відня з дарунками. А ті з українців, що пропонують угоду з поляками, приїжджають з Варшави з порожніми руками. Навіть за дрібний український хліборобський ліцей підняла польська преса страшний вереск. Щож тоді може вийти з польсько-української угоди? Нічого!

Яке є бажання декого з поляків.

Евстахій Бучина бачить, що поляки не в силі винародовити українців. Бачить безглуздість польської екстермінаційної політики супроти українців. І бачить геройство української молоді, що змагає до здійснення своїх ідеалів. З того положення добачує вихід у тім:

„Є моїм найгарячішим бажанням, щоб з Карпинця і Бандери та їм подібних, сьогодні засуджених на досмертну тюрму, завтра вийшов майбутній Смолька українського народу в межах Польщі"...

Іншими словами, Бучина бажає собі, щоб українці в Польщі вели таку політику яку вели поляки в Австрії супроти австрійської корони, сформульовану в їхній заяві цісареві: При тобі, пане, стоїмо й стоятимемо. Тільки біда, що Варшава не Відень!

НІМЕЧЧИНА ФОРТИФІКУЄ РЕН.

ЛОНДОН. — Міністер справ заграничних Іден заявив у палаті послів, що Німеччина цілком певно не піде на ніякі уступки. Навіть не схоче здержати фортифікації Надренії в часі переговорів у справі розвязки цеї проблеми.

ҐІТЛЄР САМОПЕВНИЙ.

БЕРЛІН. — Кожна нова промова Ґітлєра є гострим визовом, зверненим проти всіх ворогів Німеччини. Ґітлєр запевнює світ, що Німеччина не дасть собі тепер нікому диктувати; що вона вже тепер настільки сильна, щоб дати собі раду з ворогами й оборонити честь нації.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street. Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза; BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬЩА ПО ПІЛСУДСЬКІМ

Відомий ліберальний анґлійський щоденник „Манчестер Ґардіян" помістив недавно лист про внутрішне положення Польщі по смерти Пілсудського. Лист цей написав М. Недзялковський, редактор польської робітничої ґазети „Роботнік", котрий був два рази президентом соціялістичної ґрупи в польськім парляменті. Стаття замітна не тільки своїм походженням, але й своїм змістом, бо кидає пук світла на кілька важних, а трохи замотаних справ.

Недзялковський звертає передовсім увагу, чому він підчеркує в наголовку смерть Пілсудського. Каже він, що тому, бо з цею смертю в Польщі виникла нова політична ситуація. Отже не пощастилося Польщі зазнати продовження того самого стану по смерти свого провідника, як до цього зміряє кожда розумна держава. Цього зрештою можна й було сподіватися, каже дописувач, бо таке звичайно діється в таких випадках, коли вся влада зібрана в руках одної людини. Система живе далі, автоматично, і нібито й без змін, але всюди видно, що система понесла ненаправну шкоду: вона втратила престіж диктатора.

Маршал Пілсудський не лишив наслідника. При його смерти мав владу уряд Славека, і цей пробував засісти наслідником на престолі. Він пробував усталити й утвердити цю владу відповідними законами, що мали Польщі дати нову політичну систему, що є мішаниною фашизму зо старими пруськими монархістичними ідеями. Та при виборах, що відбулись у вересні, край на це не згодився, бо 70% виборців здержалися від виборів. До сойму вибрано всякі мірноти, і тепер Польща має сойм, чужий їй волею й інтересами.

Новий уряд дивиться за тим, як утвердити свою владу, а не за тим, як зарадити зростаючій економічній руїні Польщі. Уряд бачить цю руїну, але для заради нічого не робить. На тлі такого стану в самому уряді йде боротьба між кліками й ґрупами, що можуть довести до його упадку. Чи це станеться, залежить від того, чи ворожі урядові суспільні сили вспіють зорґанізуватися.

Щодо цих наростаючих сил, то їх є дві: З правого боку є націоналістична партія, під багатьома оглядами гітлерівська в своїх методах, виразно шовіністична, антисемітська, що заявляє свою солідарність з міжнародним фашизмом. Другим центром є польська соціялістична партія, що старається обєднати соціялістів, робітничі юнії й хлопські партії в один „народній фронт".

Недзялковський вірить в остаточну побіду цього „народнього фронту", але, очевидно, побіда може остаточно знайтися в інших руках. Зрештою, чи й цей „фронт" зможе що зробити в Польщі при великій силі фашизму й „пулковніків", ледви чи можна сподіватися.

МОЛОДІ ГОВОРЯТЬ!

(З паризького часопису „Українське Слово").

Ми родилися тоді, коли об основи світу вдаряла голосна самопевність держав-імперій. Тоді, коли невчена мати через пліт до сусіди трівожно говорила: „Війна буде... мій старий у місті чув..." Тоді, коли передбуревійний подув охоплював усе: парляментарні салі й кабінети, шумні міста й села тихі, і навіть ту церковцю стару, „за Довбуша поставлену". Тоді, як незрозумілий подув вітру холодив лице наших приспаних батьків.

У такі часи ми родилися.

А коли вже зуміли лазити раками по землі, далі, коли вже вміли придбати „коня" з цілого соняшнику, тоді заревло. У цілій багатоміліоновій Европі заревло. Війна заспівала всіми голосами страшної й принадної феї, яка мучила всіх, але й обіцяла неодним багато. А найбільше отим приспаним нашим рідним обіцяла вона щось таке, чого вони не годні були поняти. Щось чарівно-гарне й небезпечне...

Батьки й старші брати пішли на війну. Пішли масою орґанізованою тільки тілесно — не духово, щоб багаточисленним своїм тілом у вигляді безфоремного мяса падати біля жертівника чужого Молоха.

А ми росли. Росли, як підпеньки на пні великого зрубаного дерева. Здавалося, з нас нічого не останеться, як лише підпеньки... Висхнемо й згинемо з першим морозом, коли яка господарна рука не подбає визбирати нас собі на пожиток...

Та ні! Не так сталося.

Росли ми в часах неприродньої бурі, яку люди в контраст природі створили. Росли на окопах, в ровах, в селах, що бойовим відділам за траншеї були. Дихали димом гарматніх стрілен, спалених сіл і переховуваних трупів. Ми бачили насильство. Бачили море вогню. Бігали поміж дощем куль. Збирали горячі ще стрільня. Тішилися по нових, в момент викопаних ґранатних ямах. З шрапнельних колісцят і обручок робили візочки й перстені... З лусок робили свиставки. З відповідно спрепарованих приманливих забавок-мін „циарнички"... Бачили десятки тисяч всякого війська.

Нахмурений німець арештував і висилав до Ґмінду й Талергофу, мадяр безпардонно вішав, румун (той із Буковини, що служив в австрійському війську) дивачною мовою домагався мамалиґи, брав її (коли була) з потоком якихсь запевнювань чи сварки, не рідко бив прикладом і втікав; поляк, сховавши шляхетський гонор у кишеню австрійської „мантлі" (плаща), вганяв по обійстю за курми, шукав яєць і масла й сипав перунами, не виключаючи ударів також; чех жадав „книделькі", покривлячись, здавалось, із нашої мови; москаль глядів за „баришнями", матюкаючи зарівно на сивого діда, як і на нас — „мальчиків".

А всі ці військові разом уявлялись нічим іншим, як ворогами. Може в дечому сумнівалися наші матері-консерватки, що в більшості з побожністю вимовляли ймення цісаря, але ми малі не бачили ріжниці між цією масою народів, бо всі вони брали корови, гуси, кури — предмети нашого пильнування, за чим ми найбільше жалували. З цього приводу ми вважали всіх ворогами. Геть усіх! Навіть того цісаря, що „саму сметану з вареного молока їсть", якого за півбога наші темні селяни мали. А деколи й мати не витримала та нишком заклялa: „Бодай тих мадярів Господь побив!" (хоч вони слуги „нашого цісаря"). За що — ми знали: верби вгиналися при дорогах від повішених знайомих.

І це були наші, ті рожеві безжурні дитячі, казкові літа, про які так часто ще й перед смертю згадується. В нашому малому тілі загніжджувався великий, могутній ненавистю до всякого чужинця невідомий дух. Мале серце обкипало великою грудкою злости до кожного ворога. Бо ми бачили, що кожен чужинець лише хіба для насильства до нас прийшов. Ось сусідську Марту знасилував такий, заразив і вона померла... Он на тій нагненій сливі, вуйка сліпого на одно око повісили... Все вороги. Хтоб вони не були, звідкиб не прийшли! Якщо вони не говорять нашою мовою, якщо вони не свої — це вороги.

І з насолодою кидали ми за такими камінями при першій нагоді, або, як верталися вже беззубими (без зброї) з полону. Це була маленька відплата.

А лише рідко коли бачилося підчас неприродньої бурі Українського Січового Стрільця. Він зявлявся нам, дітвакам, як святий Ілля з „колачами". Щось радісне деколи сказав рідною мовою, щось показав, чогось навчив. І ми росли.

Колиж після великої війни запалилася ще „воєнка", та українсько-ляцька „воєнка", підчас якої багато з нас діждалися змоги ходити в українську школу та пізнавати чарівну красу своєї держави й сили, то не одні з нас збирали кулі, чуючи, що ворог, який почав війну у Львові, один із найтяжчих. Готові були йти битися з ним, клятим, колиб фабрики зброї були вирозуміліші для нас, робилиб менші за нас кріси; колиб до наших несповна десять літ пододавати ще хоч по пять... Сердиті були нераз на дезертирів, носилися з наміром камінями прати їх тому, що вони з українського фронту втікають.

Як уже перейшли останні відділи ворожих і своїх військ, як усе затихло, сковане поновленими путами і коли нам придбалось по кілька літ школи й досвіду молодо-життєвого, ми заговорили. Безумовно, вчителів ми мали добрих, тих, що здавалося чудом якимсь не лягли у могилах по широкій Україні. Оці вчителі наші вказали нам путь вірну і ми заговорили. Заговорили тим, що виплекалося в душах за роки війни: безпощадністю до ворогів, океаном ненависти за краплю ворожої. Старо-біблійна засада: „Око за око, зуб за зуб" стала нам за тиху молитву подесятеричену на ділі.

Під гук зброї ми росли, тому зброя нам перша від усього. Бо зброєю кується воля народу, якою то волею ми, дітваки впивалися від листопаду 1918 до липня 1919 року. За тих несповна вісім місяців волі, хоч у не цілій Галицькій Волості, ми так упилися нею, що хміль її до смерти нам із голови не вилетить. Тому власне ми звернули на дорогу підпільну, тому власне говоримо.

Дехто твердить, що ми звихнені душевно, бо виховані війною. Це неправда. Не звихнені ми. Ми лише жагучо полюбили ту розкіш воєнну, хоч небезпечну, якої шукали наші предки-русичі, щоб на мякому ліжечку не вмірати. Ми полюбили її ще більше тому, що воля нашої землі в тюрмі. Хто в такий час хоче вмірати на ліжку, той негідна, лінива й боязлива баба. Бо й дівчата, товаришки наші, йдуть тепер із нами разом.

А ви всі, що маєте уха — чуєте мову молодих. Вона голосна, як дзвенькіт побідного меча Святослава Завойовника об панцирі Візантії. Вона голосніша за гармати наїзників наших. Ви чули, як говорили молоді в Чорткові, Львові, у Варшаві, ви знаєте як боїться цієї мови ворог, як щільно замикає подібних по Березах Картуських, Бриґідках, Свєнтих Кшижах, Вронках... Ви чуєте і світ вже починає чути, як молоді говорять: **Згинути, а не зрадити!! Нас розсудить залізо і кров!**

Думка й чин, що прямують до вибуху Української Національної Революції, мають стати повсякдневним еліксіром життя всього теперішнього покоління. Бо навіть уже в гробі не смілиб ми лежати тихо, нас земля українська викинулаб із нутра свойого, якщо ми малиб допустити до того, щоб *наші* нащадки мали змагатися за волю, як ми змагаємося. Сто раз ні! Наступні покоління мають уже занятися закріпленням і поширенням границь Української Імперії, а волю Україні маємо вибороти **ми й ми тільки!** Бо хіба якась велика помилка зайшла в історії нашій, що ми малиб ходити слідами великих лицарських князів та гетьманів і гинути баранами, ми, нащадки войовничих предків, що були сильні й славні доти, поки меч у руках тримали.

Мусимо визбутися всякого сентиментального гуманітаризму. Він годиться ще для тих, які знають, що то таке „любов ближнього". А ми вже мали тієї любови по саму шию. Мало не втопилися в ній. Кожен чужинець, що прийшов на Україну в експльоататитвних цілях, не може бути ближнім. Коли він лише переступив кордони України — він є лютим ворогом нашим; його мусимо усунути.

В наших часах пацифізм для нас крайно погубний. Доки наїзник буде послугуватися правом пануючого на наших землях, то хочби наша молодь була ультрапацифістичною, хочби вона врешті перемінилася в секту штундистів, що від зброї відпекуються, як антипко від мощів святого, то державно-ворожий апарат таки буде в стані її пацифістичні напрямні скермувати в свою користь й її саму погнати на гарматнє мясо й ґазову вудженину. Недавно наші пацифісти давали міліонові жертви на жертвенники австрійського й московського воєнного молоха, замісць по приміру хочби наших ворогів орґанізувати всіми допущеними й недопущеними способами, свою мілітарну силу.

Проте революційна українська молодь в більшості має ясний напрямок. З диму, хаосу, трупів, каліцтва й крови ми винесли стальову душу давніх русичів. І не збираємося на ліжку вмірати. Будемо вмірати на окопах із зброєю в руках, за волю й велич України.

За нами, молодими, йдуть ще молодші резерви тих, що родилися на окопах, на евакуаційних підводах, на шляхах до Ґмінду й Талєргофу. Тих, що їм купіллю були сльози нещасливої матері-вдови, а пеленами мокра понура землянка на руїнах колись пишного села. Ті, що першим віддихом ловили також дим із експльодуючих стрілен, що в малих їхніх оченятах застигав бойовий крик війська. Ті, що родилися в день Воскресення Української Деержавности й пізніше. Що дорогу пекла земного на руках матерей перебули. Вони стanули в могутньо стальовій резерві з нами й долучують вже в перші бойові ряди такою відважно-світлою представницею, як Гнатківська. Долучують до бойового аванґарду.

А ми молоді з війною прийшли на світ, у війні росли, жагучих, як перше кохання, чарів вільної України зазнали і з війною йдемо далі до брам Української Імперії. Йдемо їх отворити для Тебе Народе Український! Ідемо узброєні в найгорячішу любов до поневоленої країни, у невгнуте бажання побороти ворогів і привернути давню славу. І не звернемо з вибраного шляху, хочби всі трупом впасти мали. А як і впадемо; на наших свіжих могилах виросте нове покоління, що до ще завзятішого бою за нас піде, але не закине памяті нашій, що ми світлі моменти проспали.

Тому в похід! На брамах нової Візантії (Близького й Далекого Сходу) свої щити завісимо, в московсько-азіятські голови мечі наші почервленимо, могучим жестом Романа Галицького мечем вкажемо ляхам: За Вислу! Молодими плечами підопремо зруб під нову будівлю старої Імперії Української. І скоро здвигнемо її на здивування і страх світу цілого, а Нації Українській на вічне панування й славу.

Хто бачить і чує, хто може меч у руках тримати, у кого серце львине — ставай у бойовий ряд! Молоді говорять ясно, лунко і виразно!

Іван Шамбашів-Шатроненко.

УЛАС САМЧУК

ГОРИ ГОВОРЯТЬ

Роман у 2-ох частинах.

Частина друга.

— 35 —

Тиша. Над нами рейвах. Тупотять і шурають ногами, ніби танцюють. Тулайдан зітхає. — Свинське, пробачте, положення, чути його голос.

— Не важне, відповідає темнота.

— Та не смердіть так, чорти, — бубонить з другого боку.

— Мовчи, мовчи там. Пив кисле молоко? Пив. Ну так і нюхай.

— А сестра твоя, Юро, дійсно нічого собі. Давай пошваґруем.

— Ти-но, ади, бушигарню відсидь. А то поки вилізеш, посивієш. Мадяри жартів не люблять.

Три ночі не спав, але і четвертої не до спання. Обдумував усе, що сталося, розпитував, з чого почалося. До чорта дивно. Їхав додому, а попав чорт зна куди. Але нічого не вдієш. Сиди й чекай. Що то зробили з рештою комітетчиків. Де Юра, Павло?

Метушня на горі не втихає. Час тягнеться без міри, нудно й довго. Раптом чути на горі крик. Впав постріл, затупотіли ноги. Ми зірвалися й завмерли. Але по часі гармідер втихає і знов як було. Що там діється?

Що там, чорт би їх забрав, діється?

Ранок досягнув нашої яскині значно пізніше, ніж йому це належало зробити. Скромне, заґратоване на дві крихітні брудні тахлі віконечко, закрилося ззовні непрозорою повікою й неохоче піддавалося напорові соняшнього проміння. До всього й день видно неважний. Сірий і, мабуть, нудний. Осінь там кладе чітко свої ознаки на груди стиглої землі, а вітер, що порою й до нас застукає, щиро остуджує розжарені коханням літа гірські чола.

4.

Сто чортів. Просто неймовірне щось. Частокіл, ворота, чорний халат. Не віриться. І чого ми тут сидимо? Якого біса ми тут сидимо? Ага, знов якісь шматки вчорашнього. Стрибаємо беріжком, а перед нами черевате людоподібне єство. Далі ті скажені цівки у вікні. Хто заплатить ґазді за вибиті тахлі?

Вже давно ранок. Шлунки наші громами обзиваються, а їсти нічого. Хлопці довго гуторили, після затихли, сидять, сопуть, а вирази якісь макогонячі.

Нарешті, десь коло обіду, почали викликати. Першим мене. Це знов таки вказувало, що до моєї особи вони привязували найбільше неоправданої уваги.

Стіл. За столом люди й усе військові. Папір, пера, чорнило, пишуча машинка фірми „Адлер". Це досить стара фірма. У нашому полку було аж дві такі машинки. Коло машини сидить досить знайоме мені дівча, ясінської прачки. Воно дивиться на мене перелякано. Всі решта виглядають також досить дурновато. Пики переборщено поважні. Один, з перетятою верхньою губою, якого я ніколи до того, ані після того, в Ясіню не бачив. Навіть монокля для невідомих цілей у ліве око вставив. Але вигляд його від того, ані на йоту не став поважнішим. Дуля якась.

Довідавшись моє імя, назвище, роки й решту подробиць моєї біоґрафії, запитали, як я попав у ту банду.

Так і так. Їхав. Давно не був дома. Мітінґ. Хто й що говорив не знаю, але в революційному захопленню і т. д., і т. д., словом, як бачите.

— Хм, хм... Так, так.

— До ніякої вини не почуваюся. Хто вбив жида, не бачив.

— Не бачив?

— Не бачив.

— А нам здається, бачив. Шкода, шкода. Прийдеться вам ще трохи посидіти. Може побачите.

— Ну щож. Сидіти, то сидіти. Хіба мало вже находився. Варто й відпочинути.

Смішок. Це так розтята губа хіхікає. Чорт з тобою. До побачення.

За мною Тулайдан. Цього продержали довше, а коли вернувся, вигляд мав неважний. Підсів до нього і почав підбадьорювати. Він сказав, що можливо ще цієї ночі нас вивезуть до Сиготу. Це вже трохи гірше.

Перебравши всіх, нам внесли якусь юшку й по кусневі кулеші. Зїли до дрібочки й сидимо далі. Деж у біса наші? Де Юра? Чомуж вони не датуть нічого про себе знати? Але хіба ми можемо подати щось про себе? От сидимо й усе.

Надходить вечір, а за ним ніч. Сидимо. Чекаємо, що кожної хвилини зайдуть і скажуть: збірайтесь! І що тоді? Тиждень добивався додому, а тепер знов поволочуть тебе, хто зна де.

Темно, як у чоботі. Сморід також прибрав особливої міці, бо нас і не думали кудись виводити „до вітру". Внесли відро й усе. Вже ніхто з нас не говорить. Всі мовчать, мовчу з солідарности й я. Над нами, як і минулої ночі, безупинна метушня. Час тягнеться, як смола.

Аж чуємо, хтось до нас добирається. За дверима кроки, гутірка, брязкіт ключів. Ми переконані, що йдуть по нас. Прощай Ясіня й революція! Двері відчиняються і смутний, з виразом відчаяного песиміста, ліхтар трохи освітив нашу яскиню. Сидимо всі на земляній вогкій долівці і зовсім не думаємо вставати. Вдень я дещо закорхнув, а тепер збірався знов і на тобі.

— Дмитро Цокан, — чую голос ліхтаря, чи тієї пики, що сторчала за ним. Розчарования. По короткій мовчанці відповідаю.

— Збірайтесь і виходьте.

— Куди? Що?

— Виходьте і кінець. Не будемож ми вас виносити, — жартує пика.

Оглянувся на товаришів. Шкода стало. Виведуть сучі коти і не вернешся.

— Ну, кажу, братва. Будьте здорові. Видно мене там таки полюбили. Піду на побачення... Ет...

— А ти не йди, — каже Тулайдан.

— Не йди, — кидаються до мене решта. Коли йти то всім. Одного не дамо. Куди там серед ночі. Не дамо!...

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Ах, не питай!

Добра приятелька відвідала приятельку, яка недавно вийшла замуж.

— У тебе тут дуже гарно! Все таке приємне, таке естетичне, лише ці ложечки від кави виглядають на якусь тандиту.

— Так, справді.

— А де ти їх купувала?

— Я не купувала, я дістала їх від твоєї мами як весільний подарунок!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ДВІ МІРИ?

До „Манчестер Ґардієна", котрий видимо дає право всякій людині запротестувати проти кривди, яку вона бачить у світі, післав Бронїслав Губерман отвертий лист до німецької інтелігенції.

Губерман відомий на весь світ скрипак. По національности він себе вважає поляком. У цьому листі автор закликає німецьку інтелігенцію, а спеціяльно визначних музиків, запротестувати проти „одичіння великої частини німецької суспільности", яке вона проявляє „середньовічним переслідуванням" католицьких і протестантських духовників, жидів, демократів, соціялістів, комуністів і інших.

Де є німецькі Золї, Клеманси, Пенлеви, Пікарти, що протестували проти переслідування Дрейфуса? — питається Губерман. Де є німецькі Масарики, щоб запротестувати проти цеї на велику скалю розведеної афери Польни?

Славно, Броніславе. Сподіваємося, що чейже ви не з тих, що бачать порошину в чужім оці, а не бачать бервена в своїм, та що незадовго побачимо від вас публичний лист до польських освічених людей з закликом до протесту проти „одичіння великої частини польської суспільности", що проявляється „середньовічним переслідуванням" українців, білоруських, литовців, жидів, німців, демократів, соціялістів і так далі. Як музикові тяжко вложити ще один протест, то можна вжити того самого протесту: ті слова пасують до польських умов.

ДВІ СТОРОНИ.

Під таким наголовком розписався редактор нюйорської польської газети „Нови Свят" про драму з польського життя в Америці під наголовком „Стар Спенґелд", що тепер її ставлять у театрі Голдена в Ню Йорку.

Штука представляє деморалізацію американських поляків в Америці. У виведеній на сцену польській родині нема ніяких моральних засад. Материвдова це собі жіночка легкої поведінки. Один син хоче жити з гри в „бейзбол", другий дешевенький вардовий політикан, третій „ґенґстер"-душогуб, а дочка мріє про карієру фільмової зірки, цілує й кусає чужих чоловіків у фільмових театрах, а потім готова вийти замуж за одного американського поляка, бо він має добрий автомобіль.

Редактор „Святу" каже, що тут опльовано поляків. Американці, з якими він про цю штуку говорив, запевняли його, що тут опльовано Америку.

„От і бачите", каже він. „Є два кути, з яких можна на ту саму справу дивитися".

Справді! Як влізе свиня в болото й обабрається, то можна винувати свиню, але можна винувати й того, що лишив болото свині на дорозі.

ВІДДАВ.

Пише редактор „Святу":

„Був я оноді в товаристві американських газетярів, і коли розмова зійшла на тори американської сцени, я використав нагоду й ударив усею силою, показуючи на глупоту, брак культури і толеранції, ілюструючи свої виводи комедією „Стар Спенґелд".

Отже справа польська вже вратована. Де є така сила щоби видержала удари редактора, та ще всею силою?

Якщо можна порівнювати такі божеські річи, як польську іміґрацію в Америці з образами, нагадується, як кардинали запротестували проти голих осіб, змальованих італійським артистом Мікельанджельом Буонаротті на образі страшного суду в Сикстинській каплиці у Ватикані. Як вони остаточно добилися від папи закрити наготу на образах, артист сказав: „Кардинали краще зробили б, якби винищували неморальність зі світа, ніж з моїх образів".

Чи краще нищити неморальність серед польської іміґрації в Америці, чи нищити її змальовування на американській сцені? Пощо винувати американську сцену?

Як кажуть москалі: пощо розбивати зеркало, коли морда крива?

КРАСА СТИЛЮ.

У писанні польського редактора про себе замітна наперед його велика скромність. Справжня польськьа скромність.

А потім його стиль.

Одначе фраза про тори американської сцени мусить нaробити немало клопоту читачам. Де саме американська сцена має тори? Хіба що автор і його стиль зачепив зуб часу своїм пазуром!

МОСКОВСЬКА СКРОМНІСТЬ.

Бють московські телеграми на ґвалт, що російські залізниці дійшли до нечуваного рівня досконалости. Що там за точність запанувала на залізниці! Що за масу товару перевозять! Як там справно вантажать тягарі! Скільки ваґонів там ладують! Як твердо держаться годинника! І так далі і так далі!

Досить, досить, віримо! Знаємо, що ваші залізниці найкращі в світі, знаємо! В інших краях точність така, що на основі виїзду або приїзду поїзду можна наставляти собі годинник, а в Росії навіть сонце не скушть, поки поїзд не поїде. В інших краях робітники працюють по 12 годин на день, а у вас по 25 годин на день. В інших краях, як на товарову стацію привезено 25,000 фунтів товару, то робітники потраплять наладувати щонайбільше 25,000 фунтів, а в Росії потраплять наладувати 35,000. Словом, від заведення стахановщини москалі вантажать, чи є що вантажити, чи нема. Кажуть завзяті: як вантажити, то вантажити!

АВТОР! АВТОР!

Це все дуже гарно, читач мусить подумати, читаючи ці скромні перехвалки, але це так нагадує, як то циган стару кобилу продавав.

„Питаєте, чи вона потрапить рів перескочити? Ви певно сумніваєтеся, чи вона перескочить рів упоперек, а я вам скажу, що вона перескочить рів поздовж! Чи може бігти? Ще питаєте! Ось учора, як я був у полі, схопилася буря. Звівся вітер, такий, що аж! Хитнув я на мою кобилу. Як пожену! Вітер за нами, а я кобилу підганяю! Женемо й женемо! Буря за нами! Дощ уже за мною, а я кобилу ще сильніше батогом! Дощ за мною, а я її ще сильніше пятами! Ну, і що скажете: Як ми пригнали до стайні, то хвіст її був мокрий, але кобила вся і я були сухі!"

Як видно, цей циган стратив кобилу та став писати статті про великі подвиги большевицького уряду.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗА ІСТОРИЧНИЙ АТЛЯС УКРАЇНИ.

Недавно читали ми в краєвих часописах, що під проводом д-ра Кубійовича викінчується видання Українського Атлясу. Таку працю треба повитати з великою радістю, бо вона стане в пригоді кожному українцеві.

Та для практичних цілей поза границями рідного краю, а теж до великої міри для практичної науки історії требаб подбати за видання хочби й невеликого історичного атляcу України. Коли схочемо „невірним Томам" наглядно показати, що Україна колись існувала як нація або як держава, найліпше показати це на мапі з минувшини. Тоді не треба покликуватись на якісь мало знані чужі чи свої твори, а показати відбитку історичних мап, напр. з 16., 17., чи 18. століття.

Таких мап не треба нам багато. Вистарчить 10—12, щоб лише добре виданих. Очевидно, що до видання повинні взятися не аматори, але знавці. Таких чейже наша нація вже має. Це лише про призбирання матеріялів та про наклад. В однім і другім випадку можуть прийти з допомогою українці, що перебувають поза рідним краєм, бо вони найбільше відчувають потребу такої мапи. Поляки після свого розгрому разом з Наполеоном не легко піддалися новому положенню. Ніколи може в історії польського народу не йшла така горячкова праця серед польських патріотів, як саме тоді, коли втратили рідний край. Еміґранти за ґраницю доказували чуда в пропаґандивній праці. Їхній комітет, а то й поодинокі люди, писали книжки ріжними европейськими мовами, висилали депутації до ріжних політичних потуг, а цвила й спеціяльна література. Все те видало свої плоди. Заграничні бібліотеки наповнилися інформативною літературою, яка ще й досі є підставою „польськознавства".

В бруклинській прилюдній бібліотеці зберігається фотографічна відбитка одного з перших европейських часописів, видана лише в 250 примірниках. А видана вона лише тому, що там була звістка про „страшний похід Московії" на Польщу за часів Івана Грозного.

Крім ріжних книжок про Польщу, а принагідно теж і про Україну, скільки поляками було це вигідно, виданий теж був англійською мовою атляс із 10 мапами Польщі від 1772 року. Атляс виданий у 1837 році. На цій мапі блідими буквами на правім березі Дніпра є напис по англійськи „Юкрайн".

Основником модерного історичного атлясу вважається д-р Карло Спрунер, що в р. 1846 видав у Ґота „Гісторішгеоґрафішер Ганд Атляс". У його мапі римської держави з IV. століття поміщене він назву племени „Роксоляні". На мапі із часів хрестоносних походів зазначена велика ГалицькоВолодимирська держава, а вже в мапі „Европа при кінці XIV. століття являється назва німецьким буквами „Украйне" по обох боках Дніпра і відтоді ця назва постійно появляється на дальших мапах аж до р. 1815, коли то імя України заступлено назвою „Кляйнрусоен" — „Малороси".

Реґінолд Лейн Пул, автор англійського історичного атлясу, виданого в Оксфорді в р. 1902, подає вперше імя України на мапі з р. 1360, потім ця назва являється на кількадесятьох інших мапах з ріжних часів (пр. мапа з часів миру Вестфальського 1648, має імя України по обидвох боках Дніпра біля Києва, а нижче є імя „Запорозькі Козаки"). „Гандатлас", виданий в 96 мапах д-ром Ришардом Андре в Липську 1886, подає назву України над Дніпром ще на мапі з часів найбільшої сили Наполеона, хоч на півночі вже є напис по німецьки „Цісарство Російське".

Та важніші для нас мапи не в історичних атлясах, бо вони здебільша модерні і створені вже в новіших часах на підставі студій, а мапи з колишніх „модерних" атлясів. Бо колись були теж „модерні" часи, хоч тепер вони для нас „старі". Таких „модерних" атлясів появлялося багато в місті Амстердамі, в Голяндії, де був довгі часи славний картоґрафічний інститут Йоанна Янсонія і його наслідників від 1566 р. Друге видання його „Атляс Майор" появилося в 11 томах величини американських газет, отже цілого аркуша, пересічно по 300 сторін. В атлясі Янсонія, писанім латинською мовою, знаходяться не самі мапи, а ще й докладні розвідки про народи та історичні спомини й описи про ріжні краї. В тому „Атляс Майор" дуже багато пишеться про український нарід, а мап України є кільканадцять. Із самого атлясу Янсонія можна написати цілі розвідки для теперішнього покоління про розвиток української території та характеристику українського народу, а багато можна навчитися про походження слова Україна (чи від „окраїна", чи від „країна").

Для зрозуміння слова „Україна" багато може причинитися теж атляс де Ліль (Atlas Noveau, par Guillome de L'Isle), виданий в Амстердамі в 1738 р., тому, що на мапі Угорщини подає назву по латински „Комітатус Унґваріензіс" а під тим написом іще додатково „Країна суперіор" і „Країна інфеpіор". Слово „Країна" і теж уживе в атлясі Д'Анвіля з р. 1743—1771, виданім у Парижі, але це слово написане під назвою Волині на правім березі Дніпра, а окремо є ще „Україна" на лівім березі. Д'Анвіль, як сказано в наголовку, був між ін. членом петербурської Академії Наук і щедро вживав назви Україна в кільканацятьох мапах. Але виданий в р. 1745 у Петербурзі латинською мовою „Атляс Руссікус" не подає ні на одній мапі імени України. Зате Томаса Кічіна англійський „Дженерал Атляс" з р. 1804 містить іще назву „Україна" по обох боках Дніпра, Галичину називає Червоною Русcю, а в північній Угорщині на нашім Закарпатті є Горішня Країна „Опер Країна" й Долішня Країна („Ловер Країна") а між ними місто Унгвар.

В нюйорській прилюдній бібліотеці атлясів та книжок з описами подорожей на Україну є стільки, що й на звичайний віз не забрав би, а легко можна дістати фотостатичну відбитку бажаної мапи чи сторінки або образка з книжки. Згадую це тому, бо не знаю, як ставляться европейські бібліотеки до таких справ. Не маючи спромоги переглянути книжку Ілька Борщака, згадану свого часу в „Ділі" („Що написали про Україну за останніх 500 літ"), не знаю теж, чи нюйорська бібліотека не посідає часом унікатів, яких і в Европі не можна вже подибати. На всякий випадок нюйорська прилюдна бібліотека є більше приступна для використання матеріялу до історії України, ніж усякі інші.

Колиб хтось з Українців поважно піднявся зладження українського історичного атлясу, повинен візвати американських українців до матеріяльної допомоги на видання такого атлясу, бо саме американські українці можуть з нього набільше користати для пропаґанди. Требаб лише такий атляс видати кількома мовами, як от „Atlas Hierarchicus", виданий за старанням Ватикану в Падерборн в 1913 р. Там знаходиться текст в мовах: італійській, німецькій, французькій та англійській. Український історичний атляс, очевидно, мусів би мати теж і український текст, а уступи мусіли би бути написані стилем, в якому кожне слово повинно бути важене.

Д-р Семен Демидчук,
Ню Йорк, Н. Й.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Песимістка.

— Знаєте, пані Капарчукова, ті мої діти то чиста розпука. А той найстарший Петро то хіба скінчить на шибениці.

Алеж, пані, годі знову бути такою песимісткою — таж його можуть помилувати!

В СПРАВІ ДОПОМОГИ УКРАЇНЦЯМ, ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНІ.

ДО ВСІХ ВІДДІЛІВ СОЮЗА УКРАЇНОК АМЕРИКИ.

У вівторок, дня 24. березня б. р., відбула екзекутива Союза Українок Америки спеціяльні наради, на яких обмірковано способи допомоги тим українським родинам, що впали жертвою катастрофи повені.

Узнано таку допомогу за конечну. Як теж рішено візвати всі відділи С. У. А. до негайного орґанізування допомогової акції.

Якщо в якій місцевости ще ніхто не повзяв ініціятиви в справі скликання представників місцевих орґанізацій на наради в справі згаданої допомоги, просимо управи відділів СУА віднестися до тихже орґанізацій і скликати їх представників на наради. А що справи відволікати не можна, то треба зачинати саму збіркову акцію таки зараз. І то збирати як гроші так і одежу.

Додамо, що в справі допомоги будуть скликані екзекутивою ще ширші наради, а про їх вислід повідомиться відділи СУА окремим комунікатом.

ГОЛОВНА УПРАВА СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Жертвуймо в допомогу повенянам.

Ідучи за покликом Обеднання та централі Українського Червоного Хреста, відділ ч. 28 У. Ч. Х. в Джерзі Сити приступив до збіркової акції для помочі потерпілим від повені. Ця акція полягає в збиранні убрань та грошей.

Просимо все громадянство з Джерзі Сити приносити одяги до У. Н. Дому при 181—183 Фліт Стріт.

Члениці У. Ч. Х. будуть там у понеділок і суботу від год. 7 до 10-ої вечером.

Отже в тих днях і в тім часі просимо приносити річи і гроші. Хто не може принести річей до Народного Дому, то може подати вою адресу, а ми самі заберемо.

Уряд Українського Червоного Хреста в Джерзі Сити, Н. Дж.

ЧЕСТЕР, ПА.

Поміч повенянам.

Дня 23. березня зібрались урядники українських орґанізацій міста Честер, Па., котрі лькоуються в Укр. Амер. Нар. Домі, на спільні наради в справі допомоги потерпілим від повені.

Наради, що відбулися в У. Н. Домі, відкрив гром. Григорій Мисишин, пояснивши ціль зборів. Опісля покликав для ширшого пояснення та начерку пляну допомоги о. Омеляна Мицика, що пояснив присутним наш обовязок зложити допомогу.

Найперше кличе нас до допомоги, говорив о. Мицик, обовязок християнський, памятаючи на сім діл милосердя. Кличе нас обовязок гуманний. А коли всі народности збирають пожертви, то це теж обовязок українців не лишатися позаді та махнути на це байдужною рукою. Вкінці подав бесідник місцевости, потерпілі від повені. Це ті, де живе дуже багато українських родин, які напевно знайшлися тепер в дуже прикрому положенню. Отже обовязок національний каже нам якнайскорше подати помічну руку нашим братам, котрі знаходяться в важкому положенню.

По поясненню о. О. Мицик піддав думку, щоб вибрати з присутних комітет, котрий мав дати відозву, до всіх українських орґанізацій, щоб вони зложили жертви. Крім цього комітетові мають перейтися по всіх українських домах і зібрати жертви від поодиноких людей, без ріжниці релігійних чи політичних переконань.

Думку о. О. Мицика принято. Вибрано комітет, котрого головою вибраний о. Мицик. Рішено теж доповнити комітет в середу на нарадах комітету Укр. Амер. Нар. Дому.

В імені комітету взиваємо українців і українок міста Честер, не легковажити собі людського нещастя, а обдари ти щедрим даром нещасних. Приймім у своїх домах комітетових та поможім їм в їх праці. А урядники українських орґанізацій хай скличуть наради своїх орґанізацій для ухвали певних грошевих сум на допомогу українським повенянам.

Комітетовий.

Рахункова задача.

Синок: Тату! Завдати татові рахункову задачу?

Батько: Та завдай!

Синок: Коли тато має двацять центів, а я попрошу пятнацять, то скільки татові останеться?

Батько: Двацять.

Синок: Та якжеж?!

Батько: Бо я нічого тобі не дам.

— Ломить мене в костях, буде дощ!

— А не маєте якого лікарства.

— Маю.

— Ну, то вживайте того лікарства, бо вже досить маємо дощу!

— Один із моїх предків був підчас хрестоносних воєн ґенералом артилерії.

— Таж тоді ще не знали стрільного пороху!

— Певно, що ні. Та мій предок уставив такі імітовані гармати з дерева. Ворог думав, що порох уже винайшли й утікав, що сили в ногах!

UKRAINIAN WEEKLY

(Concluded)

HOLD FAST TO YOUR TRADITIONS

Reading the Ukrainian Weekly, is most interesting to me. In it you'll find the true sentiments of our youth, who have taken upon themselves the task of helping free Ukraine, of making it a nation among nations.

True, too, you'll find here some times opinions which are alarming to us true Ukrainians. Take for instance this debate we're having about changing the date of our Christmas. We find people here who really don't know who they are. They're both American and Ukrainian. Then if we should ask these same people a few more times, who they are, they'll tell you they don't know. And yet they're building Ukraine! To what? To another down-fall? To another "kolotnecha"? Of what use will our own country be to us if we drop all our traditions? By what can we show to the world that we are what we are? Have these same people, who so wish to be Americanized, ever read the history of Ukraine and gloried in its great achievements, its mode of living, its developing of great men? Do we want to forget all that because its much "nicer" to do what another nation does?

The true fact is, I'm sure, that these same "Americanized-Ukrainians" can't even speak the Ukrainian language, can't read the true facts about Ukraine. They haven't the spark, the spirit that is so necessary in the task of freeing Ukraine. If these people find it is hard living up to their country's traditions now, what will it be in the future. I suppose they'll be All-American, then.

Ukrainian Youth, if we are to live up to our Promise, never forget the traditions of our beloved Ukraine, whether they be religious or otherwise, hold fast to them!

ANNA Z. NAZAR,
16 St. Mark's Pl.
New York, N. Y.

—o—

ANOTHER TRIUMPH FOR NEWARK SITCH DANCERS

On Monday evening, March 9, 1936, the Ukrainian Sitch Dancers of Newark, traveled to Montclair, to take part in a program given by the Parent-Teacher Association of the Tuscan Grammar School. The Sitch Dancers were programmed for only two dances.

When the time came for the Dancers to put on their act, the musicians, under the direction of Phil Chuy, played Kataryna. The Dancers went through the dance and were greatly applauded at its conclusion. The Second dance was Kolomeyka—two pairs. When this dance was ended, the audience, with thundering applause, called the dancers back on the stage. Three encores were necessary to satisfy the audience. They were — Kozaczok by the girls, Czumak by Steve Yacus, and the Hopak Kolom by the group.

For such a splendid showing, thanks and praise should be given the following dancers: Buddy Buczak, Mike and Steve Yacus, Olga Dorosenko, Ann Uchman, Olga Prystaz, and Ann Ewansky. The Dancers were cordially invited to stay for refreshments, which were later served.

On Tuesday, March 10, the Dancers held their 1st Anniversary. Coming together, as is the custom to meet every Tuesday, members of the Sitch Dancing Club were amazed to see a table loaded with refreshments. Tempting sandwiches, layer cakes with delicious cream filling, cookies and candies, sparkling glasses ready to be filled with soda.

Before refreshments were served, the Dancers got together and many games were played. Refreshments were then served to them and to all the guests who were present. Following the refreshments the Dancers danced the Ukrainian dances which are loved by all.

Two more joyful events to add to the growing list of successful events in the activities of the Sitch Dancers.

A DANCER.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО

ВІДОЗВА
до збаражчан в Америці.

Справа Українського Дому в Збаражі не нова і загально відома усім збаражчанам в Америці і Канаді. Останніми часами дається завважити між збаражчанами дуже шкідливе явище, бо багато з них думають, що Український Дім вже докінчений. Через те жертвенність на згадану ціль катастрофально впала. Супроти цього подаємо до загального відома усіх збаражчан, що Український Дім в Збаражі ще не є викінчений, а причиною цього є недостача фондів.

Збаражчан в Америці і Канаді можна числити на тисячі. І тому справу докінчення згаданого дому можнаб легко розвязати. Та саме говорення і проєкти справи не вирішать, бо говорення треба засвідчити ділом, а проєкти їх виконанням. Тому на чергових сходинах збаражчан у Ню Йорку піднесено думку, щоб повести аґітацію за зорґанізування усіх збаражчан в Америці і Канаді для спільної збіркової акції не тільки на докінчення Українського Дому в Збаражі, а також на інші культурно освітні потреби цілої Збаражчини. В кожному більшому місті в Америці і Канаді живе поважне число збаражчан. Усі вони себе знають. Тож дуже легко можуть зійтись та завязати місцевий комітет і почати роботу.

Якби збаражчани мали зорґанізовані комітети бодай по більших місцевостях (в Ню Йорку існує), тодіб можна створити Центральний Комітет Збаражчан на цілу Америку. Тоді можнаб дати кращу матеріяльну піддержку і для Збаража, як теж народнім домам і читальням в селах Збаражчини. А така поміч в теперішніх часах являється конечністю, бо як в читальні нема защо купити книжки чи газети, то згодом така читальня силою обставин перестає існувати. А з тим звичайно зникає національна свідомість.

Памятаймо, що тільки в орґанізації сила. Дехто з нюйорських збаражчан піддає думку, щоб видати книжку про життя і діяльність збаражчан по цім боці океану та помістити в ній світлини гуртків збаражчан, що згуртувалися в комітети і викажуть якусь працю в користь Збаражчини. Також пропонують там помістити виказ імен усіх жертводавців, котрі зложили чи тепер зложать жертви на Український Дім у Збаражі, як теж всіх тих, що зложили жертви на українські доми, читальні і т. п. по селах Збаражчини. Таку книжку одержав би кожний збаражчанин в Америці і Канаді та кожда читальня в Збаражчині. Думка гарна і хочеться вірити, що всі збаражчани будуть за те, щоб така книжка появилась якнайскорше. Це булаб свого роду маленька енциклопедія збаражчан на американській землі.

Щоб порушені тут справи перевести в життя, то як уже зазначено треба зорґанізуватись на місцях і навязати звязок з комітетом збаражчан у Ню Йорку. Вже відтепер ці збаражчани, в котрих ще не вигасло почуття любови до Рідного Краю, повинні взятись до праці, а та праця полягатиме в тому, щоб піти до знайомих збаражчан та заохотити і переконати їх про потребу і користь орґанізації збаражчан в даній місцевости, охочих до такої праці, тоді можна влаштовувати вже підприємства, з яких завжди щось прийде. Нейже не знайдеться такий збаражчанин, щоб махнув рукою і сказав, що, моя хата з краю. Людина, що розуміє справу, ніколи так не зробить. Отже до праці, збаражчани. Перед нами стоять завдання, котрі ми мусимо виконати. Першим і найважнішим завданням є збіркова акція в користь докінчення будови Українського Дому в Збаражі. Другим завданням є видання задуманої книжки. На цю тему треба розвести дискусію, подаючи свою думку до Комітету Збаражчан у Ню Йорку, на адресу секретаря:

A. Fesolowicz,
180 Grafton St., Brooklyn, N. Y.

Жертви на докінчення Українського Дому в Збаражі посилати до касієра збаражчан у Ню Йорку або впрост до Збаража. Адреса касієра:

Peter Slawuta,
2211 Ave. U, Brooklyn, N. Y.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Замісць вінка на могилу.

Роман Слободян переслав до Обєднання $5 на Рідну Школу замісць вінка на могилу бл. п. Орія Зазуляка, сина Івана Зазуляка, котрий помер дня 26. березня 1936 в Ню Орлієнс, Ла.

—o—

АЛЕНТАВН, ПА.

На народні потреби.

Зі свята Ольги Басараб і протестаційного віча, що відбулися 16. лютого ц. р., було загального приходу з тикетів $32.84, а зі збірки на вічу $17.41. — Разом $50.25. — Разходу було $21.90. — Осталося $28.35.

Більшими жертвами жертвували по $1: о. І. Савчук, о. В. Горохівський, О. Клапко, М. Корінь, М. Паращак, І. Білан; по 50 ц.: М. Біденький, А. Салаш, М. Бойко, А. Стиранка, М. Гайдук, О. Попик, В. Климань, П. Лаґоцький, І. Махіброда, О. Потіха. Дрібними $6.41. — Призначено $23 на боєвий фонд, а $5.35 на політичних вязнів.

Гроші вислано до Централі ОДВУ.

Тома Бошко,
Іван Зазворський,
секретарі віча.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

У лікаря.

— ...а щодо серця то можете бути спокійні. З таким серцем можете пережити і 70 літ...

— Та я саме тамтого місяця скінчив 70 літ, пане докторе.

— Ну, бачите — а не казав я?

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Самокритика.

— Коли я зроблю якусь дурницю, все маю доволі відваги признатися до того, а навіть я настільки мудрий, щоби першому сміятися...

— Гм, то ви мусите мати дуже веселе життя!

—o—

У кінотеатрі біля якоїсь пані сидить хлопчисько та разураз потягає голосно носом і втирається рукавом. Паню це денервує, вкінці не може стерпіти й каже:

— Хлопче, чи ти не маєш хусточки від носа?

Хлопець перешукує кишені, знаходить усе інше, лише не хусточку.

— Ні, прощу пані, — відповідає — хусточки я не маю, та хай пані роблять так як я!

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (129)

„Лишіться тут!" — Тарзан приказав Джерієві й лейді Бет. „Я подивлюся, що сталося. Най сторожа лишиться з вами"! Заки вони могли щось сказати, він уже пропав у лісі, в напрямі, звідки доходили щораз сильніші крики бандитів.

На краю ліса Тарзан задержався, бо побачив причину всього галасу. Перед собою побачив він Томія й Арбелю, як бігли до нього, наскільки їх стати сил. За ними гналася громадка чорних, на чолі котрих стояв Назір.

Як утікачі в розпуці добігли до краю ліса, Тарзан їх приняв, на їх немале здивування. Здушивши їх окрики радости скорим рухом руки, Тарзан скоренько підняв їх на дерево та приказав: „Оставайтесь тут, поки я не вернуся! Бандити ще мене не бачили".

Потім він пігнав як вітер назад до місця, де лишив своїх приятелів і сторожу. За посередництвом лейді Бет він приказав жовнірам: „Сторожа варварів уже нападає на нас! Тепер ви будете могти показатися під моїм проводом! Наперед марш!"